

تعرفه‌های بهینه، تئوری

و عمل *

(قسمت دوم)

ترجمه شهرزاد خوانساری

(کارشناس ارشد اقتصاد، معاونت امور اقتصادی)

۵. مصر

۱-۵. مشخصات و مراحل اصلاح تعرفه‌ای

کشور مصر، اصلاح تجاری را از اواسط دهه ۱۹۸۰ به صورت بخشی و جزئی تلاش‌های متفرق و گام‌های تدریجی آغاز کرد. دلیل این امر میراث دهه‌های متوالی صنعت درون‌نگر و جایگزین کردن واردات بود که در مقابل آزادسازی مقاومت می‌کرد. همچنین نبود ثبات کلان اقتصادی در این دوره اصلاح مؤثر تجاری را بی‌اثر می‌کرد. حتی امروز نیز متوسط سطح حمایتی بالا و دیدگاه کلی مبتنی بر اصلاح تدریجی است.

فعالیت‌های مربوط به اصلاح نظام محدودیت‌های مقداری از ۱۹۸۶ آغاز شد یعنی زمانی که نظام مجوز واردات به نظامی با لیست منفی «کالاهای ممنوعه مشروط» یا گروه‌های واردات تغییر یافته بود. این لیست ۵۴۸ کالا (یا حدود ۱۲ درصد ردیف‌های تعرفه‌ای) را شامل می‌شد که نیمی از آن‌ها کالاهای مصرفی بی‌دوام بودند. در ۱۹۸۷، واردات محصولات بر طبق لیست گروه‌های واردات، حدود ۱۳ درصد ارزش کل واردات و ۴۰ تا ۵۰ درصد ارزش تولید داخلی (کشاورزی و صنعتی) را تشکیل می‌داد. اقدام‌های اخیر که توسط وام بانک جهانی حمایت می‌شود، پوشش تولید کالاهای ممنوعه را در ۱۹۹۲ به ۱۱ درصد رسانده است. لیست منفی کنونی به استثنای اقلیمی است که در زمینه‌های غیراقتصادی محدودیت دارند.

کشور مصر دارای نظام اولویت واردات است که توسط وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های دولتی اعمال می‌شود و همانند محدودیت مقداری عمل می‌کند. در ۱۹۸۷، ۴۷ درصد تعرفه‌ای از اولویت برخوردار بود که این تعداد در ۱۹۹۱ به ۱۸ درصد و در ۱۹۹۲ به ۱۱ درصد کاهش یافت. سایر مواردی که به عنوان محدودیت مقداری عمل می‌کنند مانند برنامه‌های کنترل کیفیت، تسهیلات دولتی، حق و توی وزارت تولیدات نظامی بر واردات و غیره هنوز به قوت خود باقی است.

تعرفه‌های حقوق گمرکی که تا این اواخر اعمال می‌شد در ۱۹۸۶ تنظیم شده بود. در آن زمان، تعرفه‌های مرزی ۵۰ درصد کاهش یافته بود که این امر با ۴۸ درصد کاهش ارزش نرخ ارز برای مصارف ارزیابی گمرکی، تسهیل شده بود. متوسط نرخ تعرفه وزنی حدود ۴۸ درصد و

خطای استاندارد حدود ۴۷ درصد بود. تعداد نرخ‌ها از ۴۳ به ۱۲ نرخ کاهش یافت و حداکثر نرخ تعرفه با بعضی موارد استثنا (نظیر مشروبات الکلی) به ۱۶۰ درصد رسید. در واقع، ساختار تعرفه به صورت متغیر و تعدیلی بوده است.

در ۱۹۸۹، تعرفه‌ها به طور متوسط ۳۰ درصد کاهش یافت که دوباره با کاهش ارزش واحد پول مصر برای مصارف ارزیابی گمرکی همراه بود. این کاهش در ۱۹۹۱ با حذف محدودیت‌های غیر تعرفه‌ای به قیمت قبلی بازگشت. به طوری که اکنون در اواخر فوریه ۱۹۹۳، تعداد ۸۰ طبقه‌بندی تعرفه‌ای با دامنه نرخ‌های پنج تا ۸۰ درصد (با چند مورد استثنا برای اتومبیل، مشروبات الکلی و تولیدات تنباکو) وجود دارد. همچنین معافیت‌هایی برای مصرف‌کنندگان خاص و محصولات دفاعی و امنیتی وجود دارد. متوسط نرخ تعرفه حدود ۴۳ درصد (۳۲ درصد به استثنای نوشیدنی‌ها) است. ساختار تعرفه با نرخ ۱۹/۷ درصد بر مواد خام، ۲۲ درصد بر کالاهای نیمه ساخته صنعتی و ۵۱ درصد بر کالاهای تمام شده، تغییر قابل ملاحظه‌ای دارد. البته، مواد غذایی اساسی و محصولات دارویی وارداتی به طور استثنایی مشمول نرخ پایین می‌شوند و بر نوشابه‌های الکلی، اتومبیل، وسایل خانگی و کفش نرخ‌های بالا اعمال می‌شود. همچنین تعدادی معافیت به موارد خاص مصرفی تعلق می‌گیرد.

کشور مصر، ۱۵ درصد ردیف‌های تعرفه‌ای را طبق موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT) محدود کرده است که تعدادی از این محدودیت‌ها، با افزایش تعرفه‌ها در ۱۹۹۱ لغو شده است. به این ترتیب، این کشور تعهدات موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت را کند. (GATT) نادیده گرفته است و باید با شرکای تجاری خود مذاکره تا ۱۹۹۱ مصر دارای مالیات بر مصرف بوده است که با نرخ‌های گسترده بالایی اعمال می‌شد. این مالیات به مالیات بر فروش تغییر یافت، مالیات بر فروش در عمل خنثی نیست و بنابراین دارای محتوای حمایتی است.

برنامه ترجیحی آمانی (۳۵ درصدی) که معادل هفت درصد مالیات مضاعف بود، در ۱۹۹۲ منسوخ شد. مالیات آماری، عوارض توسعه اقتصادی و سایر عوارض که ۱۵ الی ۲۰ درصد مالیات مضاعف بر واردات را تشکیل می‌داد، در ۱۹۸۶ لغو شدند.

یکی از موانع مهم غیرتعرفه‌ای در این کشور فهرست نیازهای داخلی است که در بخش‌های مختلف نظیر اتومبیل، مواد دارویی و لوازم خانگی وجود دارد. اگرچه تعیین دیدگاه و اثر این بخش‌ها دشوار است، این نیازها نوعی اثر حمایتی بر کالاهای واسطه‌ای دارد که ماهیت آبخاری ساختار تعرفه را جبران می‌کند.

در کشور مصر نظام استرداد عوارض و مجوز موقت جریان خطای ضد صادراتی وجود دارد که به شدت حمایتی است. در مورد، تلاش‌هایی در جهت توسعه و بهبود دیدگاه این برنامه‌ها صورت می‌گیرد.

۲-۵. سیاست‌های حمایتی کلان اقتصادی

کشور مصر در ۱۹۸۶ با بدهی عظیمی مواجه شد که حاصل از اجرای سیاست‌های توسعه در سال‌های قبل بود. بنابراین برنامه تعدیل ساختاری را به اجرا درآورد که موفقیت اندکی داشت. در اواسط و اواخر دهه ۱۹۸۰ کسری مالی این کشور و در نتیجه توسعه پولی بسیار بالا بود (جدول ۵). حساب جاری نیز همچنان کسری داشت که این امر سطوح و خدمات بدهی را افزایش می‌داد. همچنین نرخ ارز واقعی در طول دوره افزایش داشت. در سال‌های ۹۱-۱۹۹۰ اصلاحات وسیع تری صورت گرفت تا نبود تراز ساختاری و کلان را اصلاح کند ولی اجرای آن به صورت نامنظم بود. موفقیت اقتصادی مصر در سال‌های ۹۲-۱۹۹۱ به طرز اسفناکی بهبود یافت به طوری که کسری مالی و خارجی به دلیل جریان «یکبار برای همیشه» ارز به شدت کاهش یافت و به پرداخت بدهی‌ها به دلیل جنگ خلیج، کمک شد. در ۱۹۹۱، نظام ارز یکسان‌سازی شد و از این پس نرخ ارز واقعی بر جریان‌های عظیم ارز خارجی اثرات افزایشی داشته است.

کشور مصر، ۱۵ درصد ردیف‌های

تعرفه‌ای را طبق موافقت‌نامه عمومی تعرفه

و تجارت (GATT) محدود کرده است که

تعدادی از این محدودیت‌ها، با افزایش تعرفه‌ها در

۱۹۹۱ لغو شده است. به این ترتیب، این کشور

تعهدات موافقت‌نامه عمومی تعرفه و

تجارت (GATT) را نادیده گرفته

است و باید با شرکای تجاری

خود مذاکره کند.

اصلاح تعرفه‌ای این کشور نیز به دلیل تراز پرداخت‌ها، نظام‌های حمایتی و تاحدودی فشارهای مالی، با محدودیت مواجه بوده است. در اوایل دهه ۱۹۸۰ عوارض گمرکی سهم بالایی از کل درآمد را (حدود ۳۵ درصد) تشکیل می‌داد. اما پس از آن این رقم افت شدیدی داشته به طوری که در سال‌های ۹۲-۱۹۹۱ این رقم به ۱۱ درصد کل درآمد رسید. بنابراین، در طول دوره، محدودیت مالی الزام کمتری داشته است.

نیود تراز کلان اقتصادی و سیاست مسؤولان مبنی بر استفاده نکردن از مدیریت فعال نرخ ارز موجب آن شد که برای پرداخت بدهی حساب خارجی از محدودیت‌های تجاری (و ارزی) استفاده شود. ۱۸ کشور مصر از ۱۹۷۰ به ماده تجارت B موافقت‌نامه عمومی تعرفه و پیوسته است تا بتواند اکثر محدودیت‌های مقداری را برای ایجاد تراز پرداخت‌ها اعمال کند. همچنین گام‌های آرام آزادسازی نشان‌دهنده فشار هواداران نظام حمایتی در گروه‌های صنعتی داخلی است. این مسأله در ۱۹۹۱ نمایان شده است یعنی زمانی که کاهش اولیه تعرفه‌ها با آغاز حذف محدودیت‌های مقداری، به طور کامل معکوس شد. حتی، دو مورد کاهش اولیه تعرفه‌ها در سال‌های ۸۷-۱۹۸۶ و ۱۹۸۹ که احتمالاً با وجود محدودیت‌های مقداری بی‌اثر می‌شد فقط در صورت کاهش نرخ ارز، امکان‌پذیر بود.

بهبود وضع کلان اقتصادی در سال‌های ۹۲-۱۹۹۱ موفقیت مناسبی را برای تسریع گام‌های اصلاح تعرفه‌ای به وجود آورد. البته، در صورت تداوم افزایش اخیر نرخ ارز، غلبه بر مقاومت داخلی در مقابل اصلاح تعرفه‌ای، مشکل است.

کشور مصر در صدد تشکیل قانون حفاظت است که از صنعت داخلی در برابر رقبای خارجی حمایت کند. این امر، با کمک احتمالی به واردات در طی فرایند آزادسازی و پس از آن، موجب کاهش مقاومت بخش‌های حمایت شده، می‌شود.

۶. غنا

۱-۶. مشخصات و مراحل اصلاح تعرفه‌ای

کشور غنا، پس از یک دوره رکود اقتصادی، در ۱۹۸۳ برنامه بازسازی اقتصادی را به مورد اجرا در آورد. در این برنامه که تا ۱۹۹۱ ادامه داشت، اصلاحات ساختاری و مالی به اجرا درآمد و به جای مداخله مستقیم دولت و کنترل‌های دولتی، تکیه بر ابزارهای سیاستی مبتنی بر بازار افزایش یافت. یکی از بخش‌های مهم این برنامه اصلاح تجاری بود. به طور منطقی، اصلاح سیاست تجاری عبارت بود از کاهش تکیه بر جانشینی واردات و کنترل‌های سازمانی که در گذشته انواع اختلال‌ها و ناکارایی را ایجاد کرده بود. به علاوه، در حالی که صادرات و واردات کشور در سال‌های ۷۱-۱۹۷۰ به طور متوسط به ترتیب ۲۰ درصد و ۱۶ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌داد، در سال‌های ۸۳-۱۹۸۱ این رقم برای هر دو مورد صادرات و واردات به چهار درصد تنزل یافت. در طول دوره کاهش شدید که بین سال‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۸۳ است، درآمد حاصل از صادرات ۶۰ درصد کاهش داشت به طوری که از ۱/۲ میلیارد دلار آمریکا به ۰/۵ میلیارد دلار تنزل یافت. همچنین، ارزش واردات از ۱/۲ میلیارد دلار آمریکا به ۰/۶ میلیارد دلار کاهش یافت. بنابراین، کاهش خطاهای ضد صادراتی در نظام مشوق تجاری، اهمیت بسزایی داشت. در ۱۹۸۳، زمانی که کشور غنا برنامه بازسازی اقتصادی را در پیش

بالاترین نرخ به ترتیب ۲۵ درصد و ۳۰ درصد مشمول مالیات شدند. هدف از این ساختار آبخاری، افزایش حمایت مؤثر برای جانشینی داخلی کالاهای مصرفی و لوکس وارداتی بود. طی سال‌های مختلف، به استثنای ۱۹۸۷، نرخ‌های موجود در کلیه طبقه‌بندی‌ها تعدیل نزولی داشتند اما ساختار آبخاری به قوت خود باقی ماند.

در ۱۹۸۸، یک نوع مالیات واردات خاص بر اقلام خاصی وضع شد که شبیه به مالیات مضاعف واردات بود و دامنه آن از ۱۰ درصد تا ۴۰ درصد تغییر داشت. هدف از اعمال این مالیات، افزایش حمایت تعدادی از صنایع منتخب بود که در مجموع ۵۰ درصد ارزش افزوده تولیدات را فراهم می‌کردند. در ۱۹۹۲، مالیات واردات خاص به حداکثر ۱۰ درصد تنزل یافت.

در ۱۹۹۰، یک نوع مالیات بر فروش فوق‌العاده بر بعضی طبقه‌بندی‌های کالاهای لوکس وارداتی، معرفی شد. البته، کالاهای لوکس در داخل تولید نمی‌شوند و بنابراین، مالیات‌های مذکور با انگیزه‌های مالی و توزیع درآمد وضع می‌شود. نرخ‌های اولیه که از ۷۵ تا ۵۰ درصد بود در ۱۹۹۱ به نرخ‌های ۱۰ تا ۱۰۰ درصد کاهش یافت و در ۱۹۹۲ به‌طور کل حذف شد.

در نهایت، تعرفه‌های اسمی در حال حاضر صفر تا ۲۵ درصد است که از نرخ‌های صفر تا ۵۰ درصد در اوایل ۱۹۸۳، محدودتر هستند و در صورتی که سایر مالیات‌های غیرمستقیم تبعیضی واردات نیز در نظر گرفته شوند، این نرخ‌ها باز هم محدودتر می‌شوند. با توجه به ۵۲۱۲ ردیف تعرفه‌ای در نظام تعرفه کشور غنا، متوسط تعرفه غیرزرزی در ۱۹۹۱، ۱۷ درصد، کشاورزی ۲۲ درصد و تولیدات ۱۶ درصد است (شامل مالیات بر واردات خاص).

۲-۶. سیاست‌های حمایتی کلان اقتصادی

در اوایل دهه ۱۹۸۰، واحد پول کشور غنا (سدی) به شدت زیاده ارزش‌گذاری شد و تخصیص ارز تحت کنترل شدید و سهمیه‌بندی قرار گرفت. بنابراین، بین سال‌های ۱۹۸۳ و ۱۹۸۶، همزمان با حذف محدودیت‌های مقداری، کاهش ارزش اساسی واحد پول این کشور (جدول ۶)، اثر آزادسازی تجاری را بر تولیدکنندگان داخلی کالاهای وارداتی رقابتی آسان کرد. به‌علاوه، حذف تدریجی کنترل‌های ارزی و یکسان‌سازی نظام ارز در کاهش اختلالات اقتصادی مؤثر بوده و به موقعیت برنامه اصلاح تجاری کمک کرد.

سیاست واقع‌گرای نرخ ارز که توسط مسئولان تعقیب می‌شد در حفظ اقتصاد رقابتی مفید بود و موجب افزایش درآمد حاصل از واردات شد. در واقع کاهش ارزش پیاپی واحد پول کشور، موجب افزایش ارزش واردات به پول داخلی شد که این امر به‌رغم کاهش تعرفه، موجب افزایش درآمد شد.

در گذشته، کشور غنا، برای اهداف تراز پرداخت‌ها، طبق ماده B ۱۸ موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت محدودیت‌های واردات را

گرفت. واردات به شدت تحت محدودیت‌های مقداری و مجوز واردات و ساختار تبعیضی مالیات‌های غیرمستقیم قرار داشتند. بنابراین، در اواسط ۱۹۸۵، زمانی که موقعیت مالی و پولی تا حدودی ثبات یافت، این کشور برنامه چهار ساله خود را مبنی بر خروج از نظام کنترل‌ها و محدودیت‌های واردات آغاز کرد:

۱. در ۱۹۸۵، کلیه محدودیت‌های مقداری به استثنای چهار قلم کالا که مشمول ممنوعیت مشروط واردات بودند، حذف شد.
۲. نظام مجوز واردات با ارز خارجی به تدریج تخفیف یافت. این امر ابتدا برای مواد و تجهیزات و سپس برای کالاهای مصرفی صورت گرفت. در ژانویه ۱۹۸۹، نظام مجوز واردات به کلی حذف شد در حالی که نظام ارز خارجی و نظام پرداخت پس از آن آزادسازی شد.

کشور غنا، پس از یک دوره رکود

اقتصادی، در ۱۹۸۳ برنامه بازسازی

اقتصادی را به مورد اجرا در آورد. در

این برنامه که تا ۱۹۹۱ ادامه داشت، اصلاحات

ساختاری و مالی به اجرا درآمد و به جای مداخله

مستقیم دولت و کنترل‌های دولتی، تکیه بر

ابزارهای سیاستی مبتنی بر بازار افزایش

یافت. یکی از بخش‌های مهم این برنامه

اصلاح تجاری بود.

در مورد نظام تعرفه‌های نخستین اصلاح تعرفه‌ای در ۱۹۸۳ انجام شد که با کاهش حداکثر نرخ از ۵۰ درصد به نرخ واحد حقوق گمرکی ۳۰ درصد برای بیشتر کالاهای، صورت گرفت؛ همچنین بعضی مواد خام اساسی با نرخ ۲۵ درصد و تعدادی کالاهای امتیازی با نرخ ۱۰ تا ۲۰ درصد مشمول مالیات شد.

در ۱۹۸۶ ساختار تعرفه چهار نرخ جانشین این ساختار واحد شد. دامنه عوارض بر کالاهای امتیازی نیز به نرخ‌های ۱۰ درصد و ۲۰ درصد محدود شد در حالی که نرخ تعرفه مواد خام اساسی با ۱۵ درصد کاهش به ۱۰ درصد تنزل یافت. سایر مواد خام و کالاهای سرمایه‌ای با نرخ ۲۰ درصد مشمول مالیات شد و کالاهای مصرفی و لوکس با

ساختار تعرفه کشور کره دارای حد نصاب‌هایی است که اغلب آن‌ها بر محصولات کشاورزی (بین ۳۰ تا ۵۰ درصد) اعمال می‌شود. گرچه حد نصاب‌هایی نیز در بخش صنایع وجود دارد، افزایش تعرفه‌ها بیشتر در بخش‌هایی صورت می‌گیرد که در آن بخش‌ها از موقعیت خودکفایی بالایی برخوردار است (به‌ویژه منسوجات و پوشاک، چرم و کفش، کود و محصولات فلزی خاص).

کشاورزی از اهمیت بیشتری برخوردار است. در حال حاضر متوسط تعرفه‌های کشاورزی ۱۸/۵ درصد است در حالی که در بخش صنایع این رقم ۸/۴ درصد است. گستردگی تعرفه‌ها در بخش‌ها به‌طور نابرابر کاهش یافته است. انحراف معیار کنونی در بخش کشاورزی ۹/۸ درصد است در حالی که در بخش صنایع فقط ۲/۴ درصد است.

در طول برنامه آزادسازی تجاری اولیه (۱۹۸۲-۱۹۷۹) متوسط تعرفه از ۴۱ درصد به ۲۴ درصد کاهش یافت. در زمان مشابه، واردات مشمول لیست محدودیت‌ها تقریباً به نصف کاهش یافت. در طول برنامه دوم (۸۸-۱۹۸۴) متوسط تعرفه به ۱۸ درصد کاهش یافت (محصولات کشاورزی از ۳۱/۵ درصد به ۲۵ درصد و محصولات غیر کشاورزی از ۲۳ درصد به ۱۷ درصد تقلیل یافت).

همچنین این لیست از ۱۷۶۹ قلم به ۳۶۱ قلم کالا تقلیل یافت. در دسامبر ۱۹۸۸، برنامه پنج ساله اصلاح تعرفه‌ای به‌اجرا گذاشته شد. انتظار می‌رود متوسط تعرفه در ۱۹۹۴ به ۷/۹ درصد کاهش یابد. در پایان ۱۹۹۲، لیست محدودیت‌ها به ۲۴۰ قلم کاهش یافت.

ساختار تعرفه کشور کره دارای حد نصاب‌هایی است که اغلب آن‌ها بر محصولات کشاورزی (بین ۳۰ تا ۵۰ درصد) اعمال می‌شود. گرچه حد نصاب‌هایی نیز در بخش صنایع وجود دارد، افزایش تعرفه‌ها بیشتر در بخش‌هایی صورت می‌گیرد که در آن بخش‌ها از موقعیت خودکفایی بالایی برخوردار است (به‌ویژه منسوجات و پوشاک، چرم و کفش، کود و محصولات فلزی خاص). آزادسازی تجاری کشور کره تا حدودی نشان‌دهنده خودکفایی در محصولات غذایی و نبود نیاز به واردات ناگهانی مواد است که می‌تواند تولیدکنندگان داخلی را به مخاطره اندازد.

علاوه بر برنامه کاهش تدریجی تعرفه، کشور کره برنامه حمایت موقت از صنایع تازه آغاز شده را در پیش گرفت تا از این صنایع در برابر تهدیدات واردات رقابتی حمایت کند. این برنامه در ۱۹۸۹ حذف شد، در حال حاضر یک کمیسیون تجاری پنج نفره وجود دارد که موارد احتمالی موجود را بررسی کند. همچنین این کشور بر برنامه‌های بازسازی، برای کمک به صنایع تازه آزاد شده تأکید دارد.

اعمال می‌کرد. البته با تقویت تراز پرداخت‌ها که به سبب برنامه‌های تثبیت حاصل شد، این کشور از پوشش‌گات (موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت) خارج شد.

یکی از معیارهای ویژه برنامه آزادسازی تجاری این است که کنترل‌های قیمتی شامل نظام قیمت مرجع به تدریج حذف شد، به طوری که از کالاهای مصرفی آغاز و به کالاهای تولیدی تعمیم داده شد. به این ترتیب در ۱۹۸۴ تعداد کالاهای مشمول کنترل‌های قیمتی از ۲۳ کالا به ۱۷ کالا و در ۱۹۸۵ به هشت کالا کاهش یافت و در حال حاضر فقط سه کالا مشمول کنترل‌های قیمتی است. قیمت محصولات کشاورزی نیز مورد تجدیدنظر قرار گرفت به طوری که قیمت‌های داخلی به قیمت‌های مرزی نزدیک‌تر شد.

سرانجام، به‌منظور افزایش مشوق‌های بخش صادراتی، در ۱۹۹۱ تخفیف مالیات بر شرکت‌ها، با توجه به بخش مربوطه و سهم ستانده صادراتی، از نرخ ۳۰ تا ۶۰ درصد به نرخ ۴۰ تا ۷۵ درصد افزایش یافت؛ همچنین استرداد حقوق گمرکی از ۹۵ درصد به ۱۰۰ درصد افزایش یافت.

۷. کره

۷-۱. مشخصات و مراحل اصلاح تعرفه‌ای

کشور کره، از ۱۹۷۸، سه برنامه جامع آزادسازی تجاری را به‌مورد اجرا درآورد که دربرگیرنده محدودیت‌های مقداری، تعرفه‌ها، تولیدکنندگان لوازم حفاظتی و قوانین و مقررات بوده است. اجرای این برنامه‌ها به‌صورت تدریجی، اعلام قبلی و با ثبات بود. هر نوع توقف یا تسریع در برنامه اصلی، به دلیل مشکلات کلان اقتصادی یا مذاکرات بین‌المللی صورت گرفته است که کره در این مذاکرات دخیل بوده است.

متوسط تعرفه از ۴۱ درصد در ۱۹۷۸ به ۱۰/۷ درصد در ۱۹۹۲ کاهش یافت و حداکثر تعرفه در مدت مشابه از ۶۰ درصد به ۵۰ درصد تقلیل یافت. کشور کره هنوز هم محدودیت‌های مقداری را بر واردات منسوجات و کالاهای کشاورزی (به‌ویژه برنج، گوشت گاو و جو) اعمال می‌کند. کاهش تعرفه‌ها در بخش صنایع نسبت به بخش

فشارهای شرکای تجاری نیز بر آزادسازی تجاری کشور کره مؤثر بوده است. عملکرد قوی صادرات و مازاد حساب جاری، در مجموع شرکای تجاری را بر آن داشت که از ابزارهایی برای بازشدن بازارهای این کشور، استفاده کنند. در نتیجه، آزاد سازی تجاری تسریع شد. البته این کشور به آزادسازی تجارت کشاورزی تمایلی نداشته و این موضوع را به نتایج حاصل از مذاکرات دور اروگوئه در مورد موضوع های کشاورزی، منوط کرده است.

نرخ ۳۲ درصدی تورم در ۱۹۸۰ در سال بعد نصف شد و در ۱۹۸۲ به پنج درصد کاهش یافت. در نتیجه آزادسازی تجاری از سر گرفته شد. به علاوه طی نیمه دوم دهه ۱۹۸۰، سیاست تسریع آزادسازی تجاری و افزایش ارزش نرخ ارز در واکنش نسبت به افزایش سریع مازاد حساب جاری اتخاذ شد. دومین وقفه در ۱۹۹۰ به مدت یکسال برنامه جاری کاهش تعرفه پنج ساله را به تعویق انداخت. تا کاهش درآمد ناشی از حذف مالیات های مربوط به امور دفاعی را جبران کند. بنابراین، تاریخ مؤثر تکمیل برنامه کاهش تعرفه، اول ژانویه ۱۹۹۴ است.

از ۱۹۹۰، وضع کلان اقتصادی این کشور با تغییر تراز داخلی و خارجی به کسری، تغییر کرد. در ۱۹۹۰، هر دو مورد تراز حساب جاری و مالی، کسری یک درصدی را نسبت به تولید ناخالص داخلی، نشان می دهد این کسری در ۱۹۹۱ به ترتیب به ۲ و ۳/۱ درصد افزایش یافت (جدول ۷). با این وجود، اجرای برنامه آزادسازی تغییری نکرد. کسری جزئی مالی و تجاری مسؤولان را بر آن داشت تا با کمی راه گریز، بدون آنکه برنامه اصلاح تعرفه ای را تغییر دهند، آن را تأمین مالی کنند. طی سه سال آخر، سیاست مالی به طرز فزاینده ای از بودجه های متمم برای پوشش هزینه هایی که در بودجه اصلی گنجانده نشده بود، استفاده کرد. با توجه به شناوری بودن نظام مالیاتی، این امر بدون افزایش نرخ های مالیاتی صورت گرفت. به جای آن، کسری حساب جاری با افزایش خالص استقراض خارجی و تا حدودی با کاهش ناخالص ذخایر رسمی، تأمین مالی شده است.

مدیریت نرخ ارز به گونه ای عمل کرده است که موجب ثبات اقتصادی شود و از صادرات حمایت کند. در مارس ۱۹۹۰، به دنبال معرفی نظام نرخ ارز شناور، ارزش واحد پول کره (ون) رو به کاهش گذارد. البته، اثرات کاهش ارزش با افزایش نرخ تورم که آغاز آن از ۱۹۹۱ آغاز شد، معکوس شد.

علاوه بر این کشور کره از سهمیه تعرفه برای ثبات قیمت های کالاهای داخلی، استفاده می کند. این سهمیه ها بر اساس برآوردهای حاصل از پیش بینی وضع عرضه و تقاضا است. گرچه سهمیه های تعرفه ای برای افزایش حمایت استفاده شده است، در مورد موز و روغن سویا، نرخ های سهمیه تعرفه بسیار بالا است. به علاوه، اگر تولید داخلی یک کالای خاص وجود نداشته باشد، ممکن است کلیه واردات آن مشمول نرخ سهمیه تعرفه شود تا نرخ قانونی را کاهش دهد.

فشارهای شرکای تجاری نیز بر آزادسازی تجاری کشور کره مؤثر بوده است. عملکرد قوی صادرات و مازاد حساب جاری، در مجموع شرکای تجاری را بر آن داشت که از ابزارهایی برای بازشدن بازارهای این کشور، استفاده کنند. در نتیجه، آزادسازی تجاری تسریع شد. البته این کشور به آزادسازی تجارت کشاورزی تمایلی نداشته و این موضوع را به نتایج حاصل از مذاکرات دور اروگوئه در مورد موضوع های کشاورزی، منوط کرده است. در ژانویه ۱۹۹۰، کشور کره از پوشش ماده B ۱۸ موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت مبنی بر محدودیت های تجاری برای اهداف تراز پرداخت ها خارج شد.

در طرف صادرات مشوق های صادراتی و هدف گذاری، به طور بالقوه، حذف شد. مشوق های باقی مانده متناسب با کد سازمان همکاری اقتصادی و توسعه بر اعتبارات صادراتی (وام های پس از ارسال کالا، برنامه های استرداد حقوق گمرکی، اعتبار صادراتی، بیمه و ضمانت و مناطق آزاد تجاری) است. کشور کره اولویت امکان دسترسی به اعتبارات را برای صادرکنندگان فراهم کرده است.

۷-۲. سیاست های حمایتی کلان اقتصادی

شرایط کلان اقتصادی، به طور مستقیم، بر سرعت آزادسازی تجاری تأثیر داشته است. در این راستا دو وقفه بر آزادسازی تجاری مؤثر بوده، وقفه ۱۹۸۰ مربوط به تعهد مسؤولان برای مبارزه با تورم و در عین حال اجتناب از تناقض های بالقوه با اهداف آزادسازی تجاری است.

جدول ۴. کلمبیا، خلاصه شاخص های اقتصادی

دوره بعد از اصلاحات ۱۹۹۲	دوره اصلاحات ۱۹۹۰-۹۱	۱۹۸۷-۸۹ قبل از اصلاح	۱۹۹۲ طرح	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۹	۱۹۸۸	۱۹۸۷	
۲/۸	۳/۲	۴/۳	۲/۸	۲/۳	۴/۱	۳/۴	۴/۱	۵/۴	رشد تولید ناخالص داخلی ۱
۲۵	۲۹/۸	۲۵/۸	۲۵	۳۰/۵	۲۹/۱	۲۵/۹	۲۸/۱	۲۳/۳	نوسم (متوسط دوره) ۱
۱/۸	۳/۲	-۰/۳	۱/۸	۵/۱	۱/۲	-۰/۲	-۰/۶	-۰/۱	تراز حساب جاری ۲
۹/۸	۷/۵	۵/۶	۹/۸	۹/۱	۵/۹	۵/۶	۵/۶	۵/۶	ذخایر ۳
۹/۲	-۴/۶	۶	۹/۲	۳/۳	-۱۱/۷	-۳/۷	-۳/۶	-۱۰/۸	نرخ موثر ارز واقعی ۱
-۱/۶	-۰/۹	-۲/۴	-۱/۶	-۰/۸	-۰/۹	-۲/۹	-۲/۲	-۲	کل تراز مالی ۲
۲۴/۱	۲۳/۳	۲۱/۵	۲۴/۱	۲۳/۷	۲۲/۸	۲۱/۴	۲۱	۲۲	درآمد
۲۵/۱	۲۳/۷	۲۳/۸	۲۵/۱	۲۳/۷	۲۳/۷	۲۴/۳	۲۳/۱	۲۴	هزینه
۱۰/۴	۱۷/۷	۲۴/۳	۱۰/۴	۱۵/۷	۱۹/۶	۲۳/۲	۲۵/۱	۲۴/۷	درآمد حاصل از حقوق گمرکی

مأخذ: صندوق بین المللی پول.

۱. درصد تغییر.

۲. درصدی از تولید ناخالص داخلی.

۳. طی ماه های واردات کالاها و خدمات.

۴. درصدی از کل درآمد.

جدول ۵. مصر، خلاصه شاخص‌های اقتصادی

دوره	نسیب از	۱۹۹۱/۹۲ (۱)	۱۹۹۰/۹۱	۱۹۸۹/۹۰	۱۹۸۸/۸۹	۱۹۸۷/۸۸	۱۹۸۶/۸۷	۱۹۸۵/۸۶	۱۹۸۴/۸۵	۱۹۸۳/۸۴	
اصلاحات ۲	اصلاحات ۲										
۲/۱	۶/۶	۰/۳	۲/۱	۲/۴	۳	۴	۴/۲	۴/۸	۷/۴	۸	رشد تولید ناخالص داخلی
۱۹/۱	۱۶/۱	۲۱/۵	۱۴/۷	۲۱/۲	۲۰/۲	۱۴/۲	۲۵/۲	۱۵/۹	۱۴/۶	۱۸	نورم قیمت مصرف کننده
-۸	-۱۵	-۱/۸	-۹/۵	-۱۱/۴	-۱۰/۸	-۹/۵	-۸/۷	-۲۰/۴	-۱۴/۸	-۹/۸	تراز حساب جاری ۲
۵/۱	۵/۳	۸/۹	۶/۹	۳/۷	۳/۷	۴/۱	۳/۲	۷	۵	۴	ذخایر ۴
-۴/۷	-۳	۶/۸	-۱۰/۹	۵	-۷/۶	-۲۴/۲	۲/۷	-۲۴	-۱/۳	۱۶/۳	نرخ موثر ارزواقعی ۵
-۱۶/۹	-۲۲/۶	-۷/۱	-۲۰	-۱۸/۴	-۱۸/۱	-۱۹/۹	-۱۷/۶	-۲۲/۸	-۲۲	-۲۳/۱	تراز مالی ۳
۳۰/۴	۲۵/۸	۲۵/۴	۳۰/۶	۲۷/۸	۲۸/۳	۲۹/۵	۳۰/۹	۳۵/۵	۳۴/۸	۳۷/۲	درآمد ۳
۴۷/۲	۵۸/۵	۴۲/۵	۵۰/۶	۴۶/۲	۴۶/۳	۴۹/۴	۴۸/۵	۵۸/۳	۵۶/۸	۶۰/۳	هزینه ۳
۲۵/۲	۳۱/۹	۱۹/۱	۲۱	۲۴/۸	۲۸/۸	۲۹/۲	۲۸/۱	۲۷/۷	۳۲/۲	۳۵/۸	درآمد حاصل از گمرکی ۶

مأخذ: صندوق بین المللی پول.

۱. برآورد

۲. دوره قبل از اصلاحات سال‌های ۸۶-۱۹۸۵-۸۴-۱۹۸۳ و دوره اصلاحات سال‌های ۹۲-۱۹۹۱-۸۷-۱۹۸۶ را شامل می‌شود.

۳. به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی.

۴. طی ماه‌های واردات.

۵. درصد تغییر (عدد منفی کاهش را نشان می‌دهد).

۶. درصدی از کل درآمد.

جدول ۶. کره، خلاصه شاخص‌های اقتصادی

۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۹	۱۹۸۸	۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۵	
۴/۷	۸/۴	۹/۳	۶/۸	۱۲/۴	۱۳	۱۲/۹	۷	رشد تولید ناخالص داخلی
۶/۲	۹/۳	۸/۶	۳/۶	۷/۱	۳	۲/۸	۲/۵	نورم قیمت مصرف کننده
-۱/۶	-۳/۱	-۰/۹	۲/۴	۸/۲	۷/۶	۴/۵	-۱	تراز حساب جاری
۲/۲	۱/۸	۲/۲	۲/۲	۲/۵	۲/۶	۲/۶	۲/۹	ذخایر
-۵/۸	۰	۳/۳	۷/۹	۱۹/۳	-۱/۶	-۶/۹	-۱۵/۹	نرخ مؤثر ارز واقعی
-۱	-۱/۸	-۰/۹	۰	۱/۳	۰/۲	-۰/۱	-۰/۹	کل تراز مالی
۱۹/۵	۱۸/۲	۱۸/۹	۱۸/۵	۱۸/۳	۱۷/۹	۱۷/۵	۱۸/۶	درآمد
۲۰/۵		۱۹/۸	۱۸/۵	۱۷	۱۷/۶	۱۷/۶	۱۹/۳	هزینه
--	۸/۷	۱۲/۷	۱۲/۱	۱۵/۲	۱۹/۲	۱۶/۶	--	درآمد حاصل از حقوق گمرکی

1. TPRM = Trade Policy Review Mechanism.

2. snoitpmex desab - resu

مأخذ

۱۰. مهم‌ترین مالیات‌های اضافی بر خدمات تسهیل حمل بار (۵۰ بار) و اجزای بیمه و حمل کالاهای وارداتی (۲۵ درصد) تعلق می‌گیرد. همچنین دستمزد ثابتی وجود دارد که بر واردات اعمال می‌شود. هیچ یک از این ارقام در این جا لحاظ نشده است.

۱۱. شامل مالیات بر مصرف، طرح واردات امانی (۷ درصد)، مالیات آماری، عوارض توسعه اقتصادی و سایر عوارض (جمعاً ۲۰-۱۵ درصد) است، نرخ مالیات بر مصرف مشخص نیست.

۱۲. مالیات بر درآمد (۲/۵ درصد) و کارمزد مجوز اعتبار نامه (۲/۵ درصد).

۱۳. مالیات بر درآمد (۲/۵ درصد)

۱۴. مالیات‌های بالاتری بر بعضی محصولات وضع می‌شود. دولت بنگلادش هنوز حداکثر نرخ تعرفه را اعلام نکرده است.

۱۵. متوسط تعرفه‌های اسمی به استثنای کشورهای بنگلادش و مصرف.

۱۶. متوسط وزنی.

۱۷. متوسط نرخ قانونی عوارض.

۱۸. ارقام برای مه ۱۹۹۱، و متوسط تعرفه‌های اعمال شده هستند.

۱۹. در مورد کشور بنگلادش طبقه‌بندی عبارت است از: محصولات اولیه - نیمه فرآورده و فرآورده.

در مورد کشور بنگلادش و مصر، ارقام نشان‌دهنده متوسط تعرفه‌های اعمال شده هستند اما برای کشور کره ارقام مربوط به تعرفه‌های صنعتی است.

* این مطلب قسمت دوم ترجمه‌ای از منبع زیر است:

Optimal Tariffs: Theory and Practice, IMF Working Paper, 1993.

موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات)، گزارش‌های بررسی سیاست تجاری؛ بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول.

توجه: اگر چه این جدول تا دوره زمانی کنونی را می‌پوشاند ولی در برخی کشورها اصلاحات تعرفه‌های همچنان ادامه دارد.

۱. به استثنای نرخ صفر در حال حاضر در بنگلادش تعداد اندکی از محصولات دارای سه نرخ دیگر هستند.

۲. شامل عوارضی است که به‌طور استثنایی یا تبعیضی بر واردات اعمال می‌شوند.

۳. قبل از ۱۹۹۱.

۴. یک مالیات اضافی یکنواخت بر واردات که بیشتر در متوسط تعرفه منظور شده بود، وضع شد.

۵. یک مالیات خاص بر واردات که دامنه آن از ۱۰ تا ۴۰ درصد است در ۱۹۸۸ معرفی شد و بر بعضی اقلام وضع شد این مالیات در ۱۹۹۲ کاهش یافت و حداکثر به ۱۰ درصد رسید. به‌نظر می‌رسد این مالیات منسوخ شده باشد. همچنین یک مالیات فوق‌العاده فروش بر برخی کالاهای لوکس وارداتی وضع شده بود که با دامنه نرخ‌های ۷۵ تا ۵۰۰ درصد اعمال شد. این مالیات در ۱۹۹۱ کاهش یافت و در ۱۹۹۲ حذف شد.

۶. مالیات جدید بر فروش همچنان به‌طور تبعیض‌آمیز بر برخی واردات اعمال می‌شود.

۷. گرچه هنوز تعهد صریحی اعلام نشده است ولی برزیل باید کلیه مالیات‌های اضافی و کارمزدها را برای تطبیق با تعرفه مشترک خارجی (MERCOSUR) حذف کند.

۸. مجموع سایر عوارض.

۹. شامل هزینه‌های توسعه (۸ درصد)، عوارض اصلاحی (۲/۵ تا ۵۰ درصد)، مالیات بر فروش (۱۰-۰ و ۲۰ درصد) مالیات بر درآمد (۲/۵ درصد) و کارمزد مجوز اعتبار نامه (۲/۵ درصد).

زول و کلمینا: خلاصه شاخص اقتصادی

۱۹۹۲	۱۹۸۳-۹۱	۱۹۸۰-۸۲	۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	۱۹۸۸	۱۹۸۷	۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳	۱۹۸۲	۱۹۸۱	۱۹۸۰	
اخراجات	دوره اصلاحات	قبل از اصلاحات													
۴/۲	-۳/۱	۳/۹	۵	۳/۱	۵/۱	۵/۶	۴/۸	۵/۲	۵/۱	۸/۶	-۴/۶	-۷/۲	-۱/۸	۰	۱ - تولید ناخالص داخلی ۱
۳۶	۵۸/۴	۱۰/۱	۱۸	۳۷/۲	۲۵/۲	۳۱/۴	۳۹/۸	۲۳/۶	۱۰/۴	۳۹/۶	۱۲۲/۸	۲۲/۳	۱۱۶/۵	۵۰/۱	۱ م (متوسط دوره) ۱
-۲/۲	-۰/۶	-۶/۶	-۳/۹	-۴/۶	-۱/۸	-۱/۷	-۲/۱	-۱/۵	-۲/۵	-۱	-۰/۸	-۰/۳	-۱/۶	۰/۲	۲ حساب جاری ۲
۲/۸	۲/۶	۲/۴	۴/۲	۲/۴	۲/۷	۲/۲	۲/۲	۲/۲	۲/۴	۲/۴	۴/۶	۳/۵	۲/۱	۲/۱	۳ سایر ۳
-۲۴/۷	۵۴/۳	۱۰/۸	۳/۶	-۰/۲	-۵/۹	-۴/۸	-۲۹/۲	-۳۲/۵	-۲۷/۴	-۶۱/۴	-۳۲/۷	۲۵/۱	۱۲۵/۷	۳۱/۲	۱ مؤثر ارز واقعی ۱
-۰/۴	-۶/۵	-۵/۲	۱/۶	۰/۲	۰/۷	۰/۴	۰/۵	۰/۱	-۲/۲	-۱/۸	-۲/۷	-۶/۱	-۸/۲	-۵/۱	۲ مالی ۲
۱۲/۸	۶/۷	۱۳/۱	۱۶/۲	۱۴/۱	۱۵/۱	۱۴/۶	۱۴/۹	۱۴/۴	۱۱/۷	۸/۴	۵/۶	۶/۱	۵/۷	۸/۳	۲ نقد ۲
۱۳/۱	۱۳/۱	۱۸/۳	۱۴/۶	۱۳/۹	۱۴/۴	۱۴/۳	۱۴/۳	۱۴/۳	۱۴	۱۰/۲	۸/۲	۱۲/۲	۱۳/۸	۱۳/۴	۲ نه‌نقد ۲
۴۵/۵	۳۳/۳	۳۷	۳۷/۳	۴۲/۲	۴۳/۹	۳۸/۷	۴۷	۴۶	۴۹/۶	۴۶	۵۹	۲۱/۹	۲۰/۴	۴۷/۵	۴ نقد حاصل از حقوق گمرکی ۴

منبع: صندوق بین‌المللی پول
روش تفسیر:

حسب درصده تولید ناخالص داخلی،
سی ماههای واردات کالاها و خدمات
حسب درصده درآمد مالیاتی